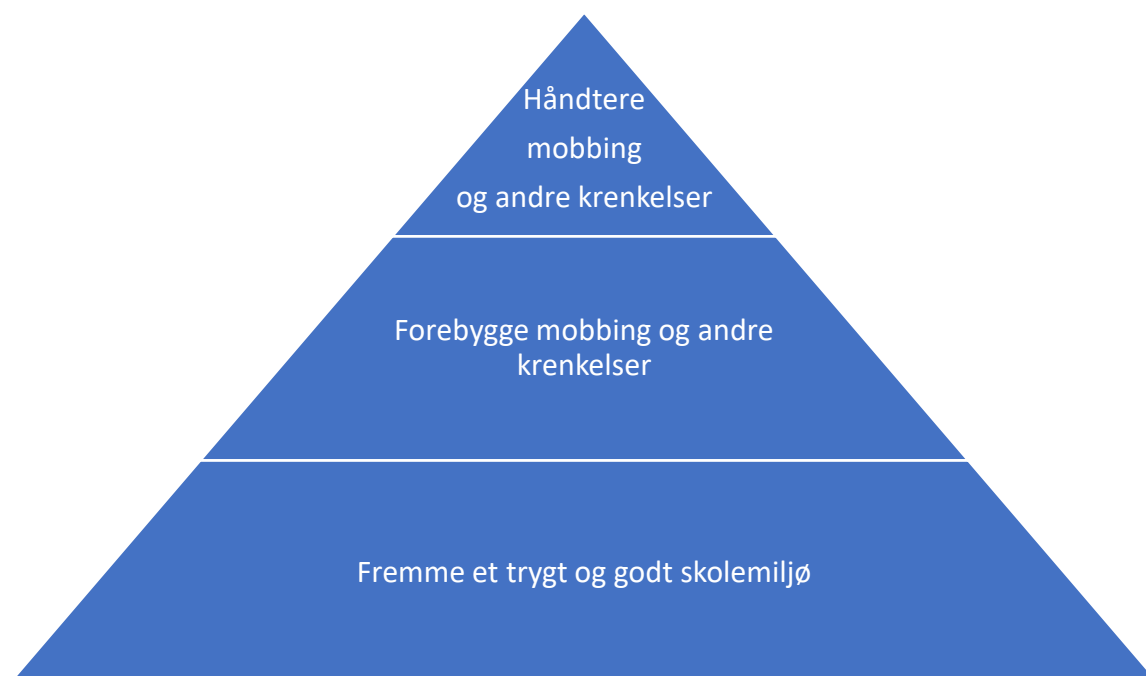

Grunnskolen i Øvre Eiker
handlingsplan for et trygt og godt skolemiljø

**KUNNSKAP
GIR MULIGHETER!**
Grunnskolen i Øvre Eiker

Å opprettholde og videreutvikle et trygt og godt skolemiljø krever et helhetlig, langsiktig og systematisk arbeid. Arbeidet er tredelt:

Arbeidet med å fremme et trygt og godt skolemiljø er en del av den ordinære pedagogiske praksisen på en skole og er ofte universelle tiltak som kommer alle til gode. Forebygging av mobbing og andre krenkelser er rettet mot å minske risikoen for mobbing og andre krenkelser skjer. Håndtering av mobbing og andre krenkelser handler om hvordan skolen avdekker, stopper og følger opp saker om mobbing og andre krenkelser.

Planen er del i to deler. Del én er felles for alle skolene i kommunen, mens del to gjelder for den enkelte skole.

Del 1

Aktivitetsplikten

Formålet med aktivitetsplikten er å sikre at skolene handler raskt og riktig når en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Skolens aktivitetsplikt har fem delplikter. Alle som arbeider på skolen har plikt til å (1) følge med, (2) gripe inn og (3) varsle, hvis de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen har plikt til å (4) undersøke og (5) sette inn egnede tiltak som sørger for at eleven får et trygt og godt skolemiljø. Det som utløser skolens aktivitetsplikt, er hvordan eleven opplever å ha det mens han eller hun er på skolen, SFO eller leksehjelp. Dersom eleven opplever krenkelser utenom skoletid, og som en følge av dette ikke har det trygt og godt på skolen, vil dette også være en del av skolens aktivitetsplikt.

Aktivitetsplikten må ses i sammenheng med skolens systematiske arbeid. I det systematiske arbeidet må rektor blant annet sørge for at alle som arbeider på skolen kjenner til at de har plikt til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn egnede tiltak. Plikten må også ses i sammenheng med opplæringslovens § 10-8. Etter denne bestemmelsen har skoleeier plikt til å sørge for at skolen har riktig og nødvendig kompetanse.

Alle ansattes plikt til å følge med

Alle som arbeider på skolen, har en plikt til å følge med på hva som skjer på skolen og gripe inn hvis de ser krenkelser som for eksempel mobbing.

Dette gjelder blant annet: lærere, ansatte i skoleadministrasjonen, miljøarbeidere, helsesykepleier, assistenter, vaktmestere, renholdere, kantinedarbeidere, aktivitetsledere, kursholdere i skolefritidsordningen, frivillige, lærlinger og praksisstudenter

Skoleeier kontakter leder for Kommunalt Foretak og gir informasjon om de ulike delpliktene.

Hvordan kan du fange opp at elever ikke har det trygt og godt?

Det kan være vanskelig å oppdage mobbing, for eksempel utestenging, baksnakking og mobbing på nett.

Hvordan oppdage at elever ikke har det bra?

- gjennom å snakke med elevene
- de ansatte ser noe eller fanger opp noe i samtaler med andre elever
- foresatte som tar kontakt fordi de melder fra om at det har skjedd noe på skolen
- eleven forteller om mistrivsel
- endringer i atferd hos elever eller endringer i klasse- eller skolemiljøet
- noen elever blir stille og trekker seg tilbake i lek eller deltar ikke i lek og aktiviteter, mens andre trer tydelig fram og gir beskjed når ting blir vanskelige

- endringer i klasser kan være mer bråk og uro, endringer sosialt og hvilke barn som leker sammen

Årlige spørreundersøkelser

Bruk av Elevundersøkelsen og Klassestrivsel.

Observasjon og inspeksjon

Skolen må ha gode rutiner for inspeksjon, og de som har inspeksjon må aktivt observere og være tydelig til stede for elevene. De må undersøke og gripe inn om de mistenker krenkelser, og ha lav terskel for å informere kontaktlærere, sosiallærer og ledelse om hendelser og observasjoner fra friminutt.

Alle ansattes plikt til å gripe inn

Skolene skal ha nulltoleranse mot mobbing, vold, diskriminering og trakassering, men også mot mindre alvorlige krenkelser.

Grip inn umiddelbart og stopp krenkelser

Hvis du som ansatt i skolen overhører for eksempel hatytringer eller observerer mer indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnacking, skal du gripe inn umiddelbart og stoppe situasjonen. Det kan for eksempel dreie seg om å stanse en slåsskamp eller annen fysisk krenkelse, om å stanse en utfrysningssituasjon eller stanse og irrettesette elever som kaller andre stygge ting. Plikten til å gripe inn er begrenset til inngrep som er mulige å gjennomføre.

Alle ansatte på skolen har plikt til å gripe inn

Alle som arbeider på skolen har plikt til å gripe inn hvis de ser krenkelser, som for eksempel mobbing.

Dette gjelder blant annet: lærere, ansatte i skoleadministrasjonen, miljøarbeidere, helsesykepleier, assistenter, vaktmestere, renholdere, kantinemedarbeidere, aktivitetsledere, kursholdere i skolefritidsordningen, frivillige, lærlinger og praksisstudenter.

Skoleeier har ansvar for å informere leder for Kommunalt Foretak om de ulike delpliktene.

Rektor har ansvar for at alle vet hvordan de skal gripe inn.

Rektor skal sørge for at alle som jobber på skolen vet at de har plikt til å gripe inn, og at de vet hvordan de skal gjøre dette.

Skoleeiers plikt er å sørge for at skolen har riktig og nødvendig kompetanse.

Bruk av fysisk makt

I mange tilfeller kan plikten til å gripe inn kreve bruk av fysisk makt og tvang. Et typisk eksempel på dette kan være når du skal stoppe en slåsskamp. I slike tilfeller er det viktig å være klar over at skoler ikke har hjemmel til bruk av tvang i opplæringsloven.

Bruk av fysisk makt er begrenset av

- straffelovens bestemmelser
- deler av opplæringsloven som fastslår at elever ikke skal refses fysisk eller utsettes for annen krenkende behandling
- barnekonvensjonen
- plikten til å gripe inn må derfor vurderes opp mot grensen til hva som er lovlig

Reglene om nødrett og nødverge kan likevel gi grunnlag for å gripe inn på en slik måte som ellers er ulovlig. Denne unntaksregelen er veldig streng. Det er bare adgang til å bruke retten til nødverge og nødrett i helt ekstraordinære tilfeller, for eksempel der man må ty til tvang eller makt for å forsvare liv og helse.

Alle ansattes plikt til å varsle

Alle ansatte har plikt til å varsle om all mistanke

Alle som jobber på skolen, skal varsle rektor hvis de ser eller mistenker at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dersom rektor ikke er tilgjengelig, skal fagleder varsles og fagleder varsle videre til rektor som har ansvar for at varslingen håndteres på en forsvarlig måte. Dette skal sikre at rektor får oversikt over hvordan elevene har det på skolen og er et godt utgangspunkt for å følge opp enkeltsaker. Rektor har ansvar for at varslet dokumenteres skriftlig. Varslet skal skriftliggjøres i kommunens varslings skjema. Varslings skjemaet skal lagres i kommunens arkivsystem, Elements, i elevens mappe.

Skoleeier har ansvar for å informere leder for Kommunalt Foretak om de ulike delpliktene.

Lav terskel

Det skal være lav terskel for hva som skaper mistanke til at en elev ikke har det bra på skolen. Plikten til å varsle rektor gjelder for all mistanke. Det kan for eksempel basere seg på:

- observasjoner av elevene
- tilbakemeldinger i undersøkelser
- beskjeder fra foresatte eller medelever
- aktivitet i sosiale medier

- at en elev sier fra at han eller hun ikke trives på skolen

Hva når ansatte krenker?

De ansatte på skolen skal hindre at elever blir krenket. Elever kan bli irttesatt av lærere eller oppleve uenighet med lærere (eller andre elever) uten at dette vil være en krenkelse.

Det er en egen regel om skjerpet aktivitetsplikt i saker der det er ansatte som krenker elever. Hvis du mistenker eller ser at en ansatt utøver vold, mobber, diskriminerer eller trakasserer en elev, skal du straks varsle rektor som igjen skal varsle skoleeier. Dersom en i skoleledelsen krenker en elev, skal den ansatte varsle skoleeier direkte.

Hvor raskt må det varsles?

Hvor raskt en sak skal varsles til rektor, må vurderes fra sak til sak.

Alvorlige hendelser skal varsles straks. Andre hendelser kan det være forsvarlig å vente med til skoledagens slutt.

I alvorlige tilfeller skal rektor varsle skoleeier

I alvorlige tilfeller skal rektor varsle skoleeier. Dette dokumenteres i rubrikken "hvordan du har håndtert saken" i varslings skjemaet. Skoleeier får da en mulighet til å bli kjent med saken og involvere seg i hvordan den skal løses. Hva som er et alvorlig tilfelle, vil være en skjønnsmessig vurdering. Eksempler på alvorlige tilfeller er:

- saker der krenkelsene er særlig voldelige
- hvis flere elever er involvert i mobbing av en enkeltelev
- situasjoner der krenkelsene har pågått over lang tid uten at skoleledelsen har klart å løse saken
- digital mobbing på tvers av skoler og grove trusler gjennom sosiale medier

Skolens plikt til å undersøke

Hvis noen som jobber i skolen ser eller mistenker at en elev ikke har det trygt og godt, skal de undersøke saken med en gang. Plikten til å undersøke har like lav terskel som plikten til å varsle. Hvis elever selv sier ifra om at de ikke har det bra, skal skolen alltid undersøke saken nærmere. Det er helt nødvendig for å kunne sette inn gode, egnede tiltak. Hvor grundig undersøkelsen skal være er avhengig av skjønn, formålet med undersøkelsene og hvilken situasjon man står overfor i hvert enkelt tilfelle.

Det kreves mer av ansatte med omsorgsroller

Når det gjelder plikten til å undersøke, kreves det mer av personer som har en omsorgsrolle overfor elevene, som for eksempel lærere, miljøarbeidere og rektor, enn av personer med andre typer arbeidsoppgaver på skolen som for eksempel vaktmestere eller renholdsarbeidere.

Ansatte som mobber

Hvis en ansatt er den som mobber, diskriminerer eller trakasserer en elev, er det enda strengere krav til å undersøke saken umiddelbart.

Finn ut hva som ligger bak elevens opplevelse, ikke framskaff bevis

Plikten til å undersøke betyr at skolen skal undersøke elevens opplevelse av skolemiljøet.

Skolen skal ikke skaffe og vurdere bevis for eller mot at eleven er blitt krenket eller mobbet.

Undersøkelsene må ha som formål å få frem fakta om situasjonen og hva som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet.

Det kan være aktuelt å undersøke hendelser tilbake i tid eller forhold utenfor skolen, dersom disse påvirker elevens hverdag på skolen.

Hendelser utenom skoletid

Det som skjer mellom elever etter skoletid, kan påvirke hvordan en elev har det på skolen. Hvis en elev opplever å ikke ha det bra på skolen, plikter skolen å ta tak i problemet. Hva som er årsaken, kan ikke begrense skolen til å ta tak i problemet. Dette gjelder selv om årsaken er noe som har skjedd utenfor skolen.

Det betyr at skolen kan ha et ansvar også for mobbing som skjer etter skoletid, for eksempel på internett, på skoleveien eller på fotballtrening. Det som er det viktige er hvorvidt eleven opplever å ha det bra på skolen.

Elevenes medvirkning og rett til å bli hørt

Skolen skal sørge for elevenes medvirkning når de undersøker saker. Dette skal gjøres ved at involverte elever blir hørt, og barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i skolens arbeid. Skolen må ta hensyn til barnets beste i alle vurderinger og handlinger for å oppfylle aktivitetsplikten.

Eksempler på hvordan du kan avdekke hva som har skjedd

Når skolen undersøker en sak, kan de observere elevene i friminuttene eller i en lærings situasjon, de kan ha samtaler med de som er involvert eller vet noe om saken, de kan bruke ikke-anonyme undersøkelser, kartleggingsverktøy eller sosiogram.

Husk å ivareta elevenes personvern ved at du ikke utleverer opplysninger om dem til andre.

Tips til gode samtaler

Skolen kan ha samtaler med de elevene det gjelder, andre elever, ansatte og foresatte.

I slike samtaler er det viktig å være bevisst på hvilke ord man bruker og hvordan man skaper en god og trygg stemning.

Tips til en god samtale kan være å

- passe på at du snakker med forståelige ord
- gi den du snakker med tid til å tenke
- avklare forventningene til samtalen
- være bevisst på eget kroppsspråk
- stille åpne spørsmål for å få frem barnets opplevelse
- be en kollega om å gi tilbakemelding på hvordan du fremstår i slike typer samtaler

Det kan også være nyttig å stille seg noen spørsmål i forkant av samtalen som

- hva må vi snakke om før samtalen?
- hva vet vi, hva tar vi med oss inn?
- hva vet vi som vi ikke kan fortelle videre av personvern hensyn?
- hva er målet med den første samtalen?
- hvem er samtalen for?
- hva er tegn underveis på at vi har en god samtale?

Skolens plikt til å sette inn egnede tiltak

Tiltakene skriftliggjøres i kommunens skjema for aktivitetsplan. Aktivitetsplanen arkiveres i kommunens arkivsystem, Elements, i elevens mappe.

Skolen har plikt til å

- sette inn egnede tiltak for alle elever som opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt, uansett årsak.
- følge opp tiltakene
- evaluere virkningen av tiltakene
- legge til eller endre tiltak hvis det er nødvendig

Dette er også i samsvar med god pedagogisk praksis. At skolen følger denne plikten er viktig både for enkelteleven, men også for skolemiljøet som helhet. Et godt skolemiljø er en forutsetning for at elevene får utvikle seg faglig og sosialt.

Elever har rettigheter etter opplæringsloven, mens ansatte har rettigheter etter arbeidsmiljøloven. Det er ikke ment å gjøre unntak fra reglene i arbeidsmiljøloven i skolemiljø saker.

Hva regnes som at en elev har meldt fra?

Husk at det er elevens egen opplevelse av at han eller hun ikke har et trygt og godt skolemiljø som utløser tiltaksplikten. Det er skolens ansvar å fange opp at elevene sier ifra om at de ikke har det bra på skolen. Skolen skal ikke bagatellisere elevenes opplevelse av sitt eget skolemiljø. Skolen skal aldri avvise eller underkjenne en elevs opplevelse av utrygghet eller mistriivsel på skolen. Skolen skal ikke stille strenge krav til hva det innebærer å si fra, eller til at elevene skal bruke de rette begrepene. Det er nok at noen forteller muntlig at de ikke har det bra på skolen eller at de utsettes for noe de opplever som vanskelig.

Hva hvis en elev ikke vil innrømme at han eller hun ikke har det trygt og godt?

Skolens tiltaksplikt går lenger enn å kun ta tak i situasjoner der elevene selv sier fra og ber om hjelp. Tiltaksplikten kan for eksempel utløses av undersøkelser skolen har utført eller hvis noen observerer at en elev ikke har det trygt og godt.

Det er en del av skolens faglige vurdering å ta stilling til hvilke tiltak som er egnet, også der eleven er motvillig. Skolen er uansett forpliktet til å vurdere barnets beste, og det kan i noen tilfeller være barnets beste å sette inn tiltak selv om eleven ikke ønsker dette selv. Husk også i denne sammenhengen at skolen aktivt skal ta rede på hva eleven mener og høre hva de har å si.

Hva er egnede tiltak?

For å finne frem til egnede tiltak er det viktig å ivareta barnas rett til å bli hørt og hensynet til barnas beste. Det er viktig å vurdere hvilke tiltak som ivaretar barnas interesser best mulig.

Eksempler på bruk av faglig skjønn

De ansatte i skolen må bruke sitt faglige skjønn når de skal vurdere hvilke tiltak de skal sette inn.

- Tilpass tiltakene til den konkrete saken. Et tiltak som har fungert godt for en elev trenger ikke å fungere for en annen elev i samme situasjon.
- Ta utgangspunkt i årsakene til problemene, og vær bevisst på at alle saker er unike og kan ha sammensatte problemstillinger.
- Ofte vil det være behov for å sette inn flere tiltak samtidig. I disse tilfellene kan tiltakene sett i sammenheng styrke hverandre og sørge for at eleven får det trygt og godt på skolen.
- Husk at sakene skal løses på lavest mulige nivå, men at det likevel er viktig å følge plikten om å varsle.

Faglig skjønn krever kompetanse

Det er en forutsetning at de ansatte på skolene har oppdatert kompetanse om skolemiljø og arbeid mot mobbing i tillegg til at de har god kjennskap til regelverket. Bruk kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Det er rektors ansvar å følge opp at de ansatte på skolen har denne kompetansen. Kommunen har ansvar å sørge for at skolene har denne kompetansen.

Hvem kan tiltakene rette seg mot?

Tiltakene kan rettes mot

- den som blir mobbet eller krenket
- den eller de som mobber eller krenker
- tilskuere
- gruppe- eller klassemiljøet
- hele skolemiljøet

I de fleste tilfellene er det behov for å sette inn tiltak mot flere av gruppene. Tiltakene bør ikke utelukkende rette seg mot dem som opplever mistrivsel på skolen. Rettspraksis i mobbesaker og forskning viser at skolene også bør sette inn tiltak mot dem som mobber, krenker eller på annen måte bidrar til at andre ikke har det trygt og godt på skolen. Eksempler på tiltak kan være direkte inngripen når en elev blir mobbet, konfronterende og individuelle samtaler med de involverte og samtaler med foresatte. I saker på skolen hvor det er avdekket mobbing, bør normalt konfronterende samtaler være et av tiltakene for å stoppe mobbingen.

Tiltakene skal være lovlige

Tiltakplikten gjelder så lenge det finnes egnede tiltak som kan gi eleven et godt og trygt skolemiljø. Tiltaket skal, i tillegg til å være egnet, også være lovlig. Skolen kan for eksempel ikke bruke tvang og eleven eller foresatte kan ikke samtykke til at loven brytes. De aller fleste tiltak som settes inn i en sak om elevers skolemiljø krever ikke en egen lovhjemmel eller enkeltvedtak. Tiltak som begrenser

enkeltelevers rettigheter etter loven eller pålegger nye plikter, krever imidlertid hjemmel i lov. Noen ganger kan det også være at enkelte tiltak, som for eksempel skolebytte, krever enkeltvedtak. Bruk av sanksjoner på skolen skal ha hjemmel i ordensreglementet, og det er ikke tillatt å bruke andre sanksjoner enn det som er fastsatt der. Husk at barnekonvensjonens artikler om barnets beste og barnets rett til å bli hørt gjelder også når man skal vurdere egnede tiltak.

Hva med skoleveien?

Rett og plikt til opplæring gjør at elevene må komme seg til og fra skolen. Derfor må skolen i større grad enn på andre arenaer utenfor skolen sette inn tiltak her. Det kan for eksempel gjøres ved at noen voksne holder tilsyn enkelte steder eller at det blir opprettet følgegrupper. Skolens ordensreglement kan også gjelde på skoleveien.

Digital mobbing

Mobbing ved hjelp av mobiltelefon og på nett foregår mest utenfor skolen, men kan likevel påvirke hvordan eleven har det på skolen. Hvis en elev opplever å ikke ha det bra på skolen, plikter skolen å ta tak i problemet. Det betyr at skolen også kan ha et ansvar og må forholde seg til mobbing som skjer på nett og i sosiale medier, selv om dette skjer utenom skoletid. Digitale krenkelser skal, som andre saker, løses på samme måte som andre mobbesaker tas tak i ved å følge med, gripe inn, varsle, undersøke saken og sette inn egnede tiltak.

Hvor lenge skal tiltakene vare?

Tiltaksplikten løper så lenge en elev opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt og det finnes egnede tiltak som kan settes inn.

Dersom tiltakene ikke har oppnådd formålet, må skolen fortsette arbeidet og vurdere om tiltaksperioden skal forlenges eller om det skal settes inn flere eller andre tiltak.

Skolen skal vurdere om tiltakene virker

Skolen skal følge opp saken og evaluere om tiltakene de har satt inn har ført til at eleven har fått det bedre på skolen. Det er lurt å involvere eleven og eventuelt foresatte i evalueringen av tiltakene. Hvis evalueringen viser at eleven fortsatt ikke har det trygt og godt på skolen, skal skolen vurdere å sette inn andre eller mer intensive tiltak. Oppfølgingstiltak vil ofte også kunne være arbeid i skole- eller klassemiljøet.

Oppfølgingstiltak

I oppfølgingen bør skolen vurdere om det er behov for å sette inn tiltak rettet mot senskadene som mobbing kan medføre. Her kan det være aktuelt med tiltak for å rehabilitere miljøet og de som har vært involvert.

Eksempler på skolens oppfølging av barn og unge som blir eller har blitt mobbet kan være å etablere et trygt miljø, støtte utviklingen av en god selvfølelse og gi hjelp til gode og positive samspillsrelasjoner. Hvis noen av de involverte har fått angst eller utviklet traumer, er det hensiktsmessig å gi terapeutisk oppfølging i samarbeid med instanser utenfor skolen, som for eksempel BUP. Det er også viktig å følge opp de som har mobbet andre. Husk å understreke at det er handlingene deres som ikke kan aksepteres, og ikke dem som person.

Barnets beste vurderinger

Barnets beste skal trekkes inn fra starten og gjennomsyre hele prosessen i en sak. Barnet skal få uttale seg om alle forhold i saken som angår han eller henne og barnets beste skal være et grunnleggende hensyn.

Barnets beste-vurderingen handler om å vurdere – vekte – vise:

- **Vurdere** hva som er barnets beste: I noen tilfeller vil det bety at skolen har plikt til å sette inn tiltak selv om eleven ikke ønsker det, eller sette inn andre tiltak enn det eleven selv ønsker. Det er viktig å understreke at barnets rett til å bli hørt og medvirke må ivaretas også når skolen setter inn tiltak eleven ikke ønsker. I slike situasjoner er det særlig viktig å samarbeide med eleven om gjennomføring av tiltakene, og å høre eleven i evalueringen av tiltakene. Hvis tiltakene oppleves sterkt negative, må skolen foreta en ny vurdering av barnets beste. I barnets beste-vurderinger vil det blant annet være viktig å fokusere på:
 - Beskyttelse, omsorg og sikkerhet
 - Sårbarhet
 - Fysisk og psykisk helse
 - Retten til utdanning
 - Familiemiljø og nære relasjoner
 - Barnets identitet
 - Barnets meninger
- **Vekte** hensynet opp mot andre hensyn, og avgjøre hvilken betydning dette barnets beste skal ha i saken. Eksempler på områder der man kan vekte mot andre hensyn: elevaktivitet, hensyn til lov og orden eller hensynet til andre barn.
- **Vise** (dokumentere) hva som er vurderingen og hvordan vektingen er.

[\(Utdanningsrektoratets veiledning til bruk av barnekonvensjonen i saksbehandlingen.\)](#)

Når har skolen oppfylt aktivitetsplikten?

Avgjørende for om en skole har oppfylt aktivitetsplikten etter opplæringsloven § 9 A-4, er om skolen har gjennomført de aktivitetene som med rimelighet kan forventes i den konkrete saken. Hva som kan forventes av skolen på ethvert tidspunkt i saksforløpet, vurderes ut fra en faglig standard, jf. Prop 57 L (2016-2017) punkt 5.5.5 og Rt. 2012 s. 146. Denne standarden knytter seg til alle

delpliktene i aktivitetsplikten, og om skolen med rimelighet har gjort det som kan forventes i saken for å gi eleven et trygt og godt skolemiljø.

Dersom en elev eller foresatt mener skolen ikke har oppfylt aktivitetsplikten, og saken er tatt opp med skolen, har de rett til å få saken prøvd for Statsforvalter (opplæringsloven § 9 A-6.) Hvis det viser seg at skoleeier ikke gjennomfører det Statsforvalter fastsetter i sitt enkeltvedtak, kan Statsforvalter pålegge skolen/skoleeier tvangsmulkt.

Dersom foresatte og elevene ikke er fornøyd med Statsforvelters vedtak, kan de klage til Utdanningsdirektoratet. Skolen og skoleeier kan ikke klage, og dette begrunnes med styrkeforholdet elev-skoleeier, at saksbehandlingstiden ikke må bli for lang og at det ikke er samme grunn til å beskytte skoleeier i slike saker. Det er Statsforvalter som sender klagen videre til Utdanningsdirektoratet etter at de har vurdert saken på nytt.

Del 2

Skolenes egne planer.